

**LAU
REA**

AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

eloisa

Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja

LAUREA LONG | 5/2023

Marika Kivistö & Anniina Honkonen

**Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja
– Eloisa-hankkeen MOOC-täydennys-
koulutus houkutti luovia moniosaajia**

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Abstrakti

Luovuus kuuluu kaikille. Luovuudella voidaan esimerkiksi edistää innovaatioita, lisätä (työ)hyvinvointia ja parantaa yhteisöllisyyttä. Luovuutta tarvitaan kaikenlaisissa organisaatioissa ja kaikilla aloilla. Luovan alan ammattilaisilla on potentiaalia ja resurssia tuottaa lisäarvoa muille aloille ja organisaatioille. Esimerkiksi hyvinvoinnin edistäminen ja vahvistaminen on mahdollista monialaisen kulttuuri- ja taidetyön avulla. Kysyntä ja kiinnostus taidelähtöisten menetelmien hyödyntämiseen osana hyvinvointipalveluja ja työhyvinvointia on kasvanut.

Eloisa – Luovat menetelmät työyhteisön hyvinvoinnin ja resilienssin edistäjinä -hanke on keskittynyt työyhteisöjen työhyvinvoinnin ja resilienssin kehittämiseen luovien menetelmien näkökulmasta. Osana hanketta suunniteltiin ja toteutettiin Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja -täydennyskoulutus, joka on auttanut taiteilijoita ja luovan alan osaajia innovoimaan ja tuotteistamaan osaamistaan uusiksi työhyvinvointia tukeviksi palveluiksi. Täydennyskoulutus toteutettiin keväällä 2023 avoimena verkkokurssina eli MOOCina. Koulutuksen tavoitteena oli tunnistaa ja arvioida työhyvinvointipalveluiden toimintakenttää sekä luovan ja taidevälitteisen toiminnan erilaisia mahdollisuuksia siellä. Verkkokurssin avulla opiskelija pääsi pohtimaan omaa osaamistaan sekä miettimään, mikä olisi itselle luontevin tapa olla osa organisaatioiden työhyvinvointia. Verkkokurssi rakentui kahdesta osiosta: oman osaamisen tunnistamisesta ja muotoilusta sekä palvelun tuotteistamisesta palvelumuotoilun keinoin. Opintokokonaisuuden suoritus tuottaa Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja -osaamismerkin.

Maksuttomaan täydennyskoulutukseen ilmoittautui 128 henkilöä. Noin kolmannes ilmoittautuneista suoritti opintokokonaisuuden loppuun, joka on tyypillistä täysin verkossa tapahtuvalle itsenäiselle opiskelulle. Kerätyn palautteen perusteella suurimmalla osalla kurssille osallistuneista oli osaamistavoitteiden mukaisesti koulutuksen päätyttyä valmis palvelu- tai toimintamalli. Opiskelijat kertoivat saaneensa hyviä työkaluja oman osaamisen tuotteistamiseen, mutta muutama koki tarvitsevansa vielä aikaa valmiin tuotteen saavuttamiseksi.

Asiasanat: luovat alat, luovat menetelmät, työhyvinvointi, palvelumuotoilu, osaamisen kehittäminen, täydennyskoulutus, MOOC

Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja – Eloisa-hankkeen MOOC-täydennyskoulutus houkutti luovia moniosaajia

Luovien alojen ammattilaiset, kuten vaikkapa muotoilijat ja taiteilijat hallitsevat epälineaarisia työskentelytapoja, pyrkivät löytämään ongelmien juurisyitä, katsovat asioita kokonaisvaltaisesti, luovat yhteisöllistä kulttuuria ja vauhdittavat innovointia (Auvinen 2023). Luovan alan ammattilaisilla on potentiaalia ja resurssia tuottaa lisäarvoa myös muille aloille. Eloisa-hankkeen luovan alan ammattilaisille suunnattu täydennyskoulutus houkutti monialaisia osaajia paketoimaan omaa osaamista uudelleen työhöyntityötä tuottavaksi palveluksi. Verkossa tapahtuvasta täydennyskoulutuksesta taitoja vietiin suoraan käytäntöön. Tässä artikkelissa käymme läpi täydennyskoulutuksen rakentamisen prosessia ja sisältöä sekä koulutukseen osallistuneiden kokemuksia kursseista.

Luova ala tuottaa talouskasvua, sivistystä ja hyvinvointia suomalaiselle yhteiskunnalle. Luovan alan ytimessä ovat luovat yksilöt, joiden toiminta synnyttää innovaatioita, kuten uusia toimintatapoja, palvelukonsepteja, sisältöjä, uusia tuotteita, palveluja ja brändejä. Luovuus ei kuitenkaan kuulu vain luoville aloille, sillä innovaatioita edistävää luovuutta tarvitaan kaikenlaisissa organisaatioissa ja erilaisilla aloilla. Luovat ratkaisut syntyvät usein erilaisissa yhteistyömuodoissa ja yhdyspinoilla. Luovan talouden tiekartassa (Tarjanne 2020) luovuus mainitaan keskeisenä osana talouden uudistumista ja uuden arvon luomisen mekanismeja.

Hyvinvoinnin edistäminen ja vahvistaminen on mahdollista kulttuuri- ja taidetyön avulla (ks. Honkonen 2022). Tällöin puhutaan kulttuurihyvinvointityöstä, jossa tarvitaan monialaista osaamista ja yhdessä tekemistä (ks. Huhtinen-Hildén 2021). Kysyntä ja kiinnostus taidelähtöisten menetelmien hyödyntämiseen osana hyvinvointipalveluja ja työhyvinvointia on kasvanut. Eloisa – Luovat menetelmät työyhteisön hyvinvoinnin ja resilienssin edistäjinä -hanke on keskittynyt työyhteisöjen työhyvinvoinnin ja resilienssin kehittämiseen luovien menetelmien näkökulmasta.

TÄYDENNYSKOULUTUKSELLA OMAN OSAAMISEN TUOTTEISTAMISTA

Hankkeessa suunniteltu ja toteutettu Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja -täydennyskoulutus on auttanut taiteilijoita ja luovan alan osaajia innovoimaan ja tuotteistamaan osaamistaan uusiksi työhyvinvointia tukeviksi palveluiksi. Täydennyskoulutus toteutettiin keväällä ja kesällä 2023 avoimena verkkokurssina eli MOOCina (ks. Pekkarinen & Tolonen 2023).

Koulutuksen tavoitteena oli tunnistaa ja arvioida työhyvinvointipalveluiden toimintakenttää sekä luovan ja taideväliittaisen toiminnan erilaisia mahdollisuuksia siellä. Verkkokurssin avulla opiskelija pääsi pohtimaan omaa osaamistaan sekä miettimään, mikä olisi itselle luontevin tapa olla osa organisaatioiden työhyvinvointia.

Koulutuksen tavoitteena oli, että täydennyskoulutuksen jälkeen opiskelija osaa:

- kuvata erilaisia luovan ja taidevälitteisen toiminnan mahdollisuuksia työhyvinvoinnin edistämiseksi
- ideoida oman osaamisen soveltamista työhyvinvointipalveluksi
- kuvata asiakaslähtöisyyden periaatteita ja tulevaisuusnäkyviä oman palvelun tai toimintamallin kehittämistyössä
- hyödyntää palvelumuotoilun työkaluja oman luovan osaamisen tuotteistamiseksi.

Kurssi oli kahden opintopisteen (2 op) suuruinen, mikä vastaa noin 54 tuntia opiskelijan työtä. Opinnot suoritettiin itsenäisesti kurssin vaiheittain eteneviä materiaaleja ja tehtäviä hyödyntäen. Verkkokurssi rakentui kahdesta osiosta: oman osaamisen tunnistamisesta ja muotoilusta sekä palvelun tuotteistamisesta.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN KITEYTYKSESTÄ PALVELUPAKETIN KASAAMISEEN

Ensimmäisessä eli Oman osaamisen tunnistaminen ja muotoilu -osiossa lähdettiin liikkeelle työhyvinvoinnin, resilienssin sekä sosiaalisen pääoman määritelmistä sekä tutustuttiin, miten taide voi olla vahvistamassa työhyvinvointia. Osiossa myös kartoitettiin työhyvinvointipalveluiden nykytilannetta, jotta voidaan rakentaa kokonaiskuva tarjolla olevista palveluista, asiakaskohderyhmistä sekä palvelun tuottamisen haasteista ja mahdollisuuksista.

Lisäksi osiossa tunnistettiin, sanoitettiin ja tehtiin näkyväksi omaa osaamista ja kehittämisen kohteita, jotta ymmärretään omat mahdollisuudet työhyvinvointipalvelun toimijana ja osana verkostoa. Osana verkkokurssia hyödynnettiin Eloisa-hankkeessa tuotetun Taide työssä – kun yritys ja luovuus tapasivat toisensa -podcast-sarjaa, jossa kerrotaan esimerkkejä siitä, miten taide, luovuus ja tarinat voivat olla mukana yritysten yhteisöllisyyden rakentamisessa ja työyhteisön palautumiskyvyn vahvistamisessa (Eloisa 2023).

Kurssin toisessa eli Palvelun tuotteistaminen -osiossa hyödynnettiin erilaisia palvelumuotoilun menetelmiä ja työkaluja oman osaamisen tuotteistamisessa työhyvinvointiin kohdistuvaksi palvelutuotteeksi. Osiossa käytiin läpi palvelumuotoilun vaiheet ideoinnista, prototyypin tekemiseen, pilotointiin ja palvelupaketin koostamiseen. Osiossa tutustuttiin muun muassa muotoiluajatteluun, tulevaisuusajatteluun, asiakaskeksien palvelumuotoilun periaatteeseen ja käyttäjäkeskeiseen kehittämiseen. Palvelupaketin viimeistelyvaiheessa määriteltiin ydinpalvelun ja liitännäispalvelujen tuottama arvo asiakkaalle, hinnoiteltiin palvelu sekä suunniteltiin sen lanseeraus ja markkinointi. Kurssin lopputuloksena syntyi valmis palvelukonsepti tai tuote, jossa yhdistyvät luovan alan osaajan oma osaaminen yhdistettynä työhyvinvointiin.

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman (2010–2014) tekemän jaottelun mukaan taiteen mahdollisuuksia työelämässä voidaan tarkastella työyhteisön tai yksikön näkökulmasta ja ainakin kolmesta eri lähtökohdasta: 1) taide osana työympäristöä, 2) taide osana työhyvinvointitoimintaa ja 3) taide työssä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015) (kuva 1).

Taiteen mahdollisuuksia työelämässä		
	Yksilö 	Työyhteisö
Taide ja työympäristö	KAUNIS TYÖHUONE TAIDETTA TYÖHUONEESSA	ESTEETTISESTI SUUNNITELLUT TYÖTILAT (VIIHTYISYYS JA TURVALLISUUS) MAHDOLLISUUS MUSIIKIN KUUNTELUUN
Taide osana työtoimintaa	KULTTUURI-SETELIT	KULTTUURI- JA TAIDEKERHOT YHTEINEN TAIDE-ELÄMYS (TAIDENÄYTTELY, TEATTERI, ELOKUVA YM.)
Taide työssä	TAIDELÄHTÖISIÄ MENETELMIÄ TYÖSSÄ	TAITEILIJAN TYÖYHTEISÖKEHITTÄJÄNÄ TYÖILMAPIIRIÄ PARANTAMASSA YHDESSÄ TEHTY PRODUKTIO AMMATILAISEN OHJAUKSESSA

Kuva 1. Taiteen mahdollisuuksia työelämässä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, kuva: Anniina Honkonen 2023).

Hankkeen verkkokurssilla luovan alan osaaja mietti, suuntautuuko hänen osaamisensa esimerkiksi työtilojen viihtyisyyden parantamiseen, yhteiseen tekemiseen työyhteisössä tai vaikkapa työyhteisön toiminnan kehittämiseen. Kurssin suorittaneet opiskelijat ideoivat työyhteisöille suunnattuja työpajoja, joissa hyödynnettäisiin muun muassa taideterapiaa, liikuntaa ja kehollisuutta, rentoutusta, kohtaamistaidetta, sanataidetta, kuvataidetta, valokuvia, runoja, musiikkia ja draamaa. Ideoissa tuli esille sekä työyhteisölle että työyhteisön kanssa tehtäviä toteutusmuotoja, joissa tavoitteena oli työhyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen.

OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA KOULUTUKSESTA

Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja -täydennyskoulutus kiinnosti laajasti luovan alan osaajia. Maksuttomaan täydennyskoulutukseen ilmoittautui 128 henkilöä. Täydennyskoulutuksen markkinoinnissa hyödynnettiin vahvasti erilaisia sosiaalisen median alustoja ja erilaisten toimijoiden verkostoja.

Palautteiden perusteella suurimmalla osalla kurssille osallistuneista oli osaamistavoitteiden mukaisesti koulutuksen päätyttyä valmis palvelu- tai toimintamalli. Muutama opiskelija on verkkokurssin tuotoksen avulla saanut rohkeutta oman yrityksen perustamiseen. Opinnon lopputuloksena syntyneen valmiin mallin kanssa lähdettiin myös verkostoitumaan ja markkinoimaan omaa palvelua.

Syvensi osaamistani, antoi uusia näkökulmia, monipuolista ajatteluaani, ja tehtävien kautta lisäsi osaamistani.

Noin puolet koulutukseen osallistuneista henkilöistä oli työttömiä, jotka halusivat tulevaisuudessa tehdä tai delähtöistä työhyvinvointia edistävää työtä. Toinen puoli osallistujista kehitti omaa osaamistaan sen hetkiseen työhönsä palvelun tuotteistamisessa.

Opintokokonaisuuteen osallistuminen tietyllä tapaa myös "pakotti" tekemään ne asiat, joita yrittäjän pitäisi muutenkin tehdä ja nyt tulevaisuudessa niiden tekeminen on helpompaa, kun kerran ne on jo tehnyt.

Huomattavan suuri osa osallistujista määritteli olevansa moniosaaja ja opinnon tavoitteena oli yhdistää monialaista osaamista omaksi palvelutuotteeksi.

Itselleni paras anti oli, että tunnistan nyt paremmin missä voin osaamistani hyödyntää ja miten voin luoda palveluita.

Suurimmalla osalla koulutuksen loppuun suorittaneista opiskelijoista, oli lopussa valmis yritysidea tai palvelutuote.

Hyödyin koko kokonaisuudesta, koska tehtävien kautta tein jo valmiita materiaaleja, joita voin käyttää suoraan työssäni. Eli ei vain pelkkiä "koulutehtäviä" vaan suoraan käyttökelpoista materiaalia.

Opiskelijat kertoivat saaneensa hyviä työkaluja oman osaamisen tuotteistamiseen, mutta muutama koki tarvitsevänsä vielä aikaa valmiin tuotteen saavuttamiseksi.

Markkinointi ja palveluiden hinnoittelun oppiminen olisi vaatinut enemmän perehtymistä lisämateriaaleihin, johon minulla ei nyt ollut aikaa.

Itsenäisesti opiskeltava verkkokurssi jakoi osallistujien mielipiteitä. Osassa palautteita toivottiin luentoja tai lähiopetusta sekä henkilökohtaisempaa sparrausta. Opiskelijoiden palautteisiin pystyttiin reagoimaan jo kurssin aikana ja hankkeen webinaarit tuotiin osaksi verkkokurssia.

Kaipaisin tähän ehkä yhtä/kahta zoom-luentoa mukaan. Pelkkä itse tehty toteutus jättää vähän kylmäksi.

Palveluiden ideointi ja tuotteistaminen on myös luovaa työtä. Osa kaipasikin verkostoitumista ja yhdessä asioiden pallottelua toisten toimijoiden kanssa.

No toivoisin ehkä jotakin jatkoa tälle kurssille, jotain esihautomo-ohjelmaa tai vastaavaa, jossa saisi enemmän palautetta ja reflektointia kasvokkain juuri siihen omaan projektiin.

Toisille opiskelijoille omassa tahdissa tehtävä itsenäinen opiskelu mahdollisti osallistumisen ja opiskelumuotona edisti omien tavoitteiden saavuttamista. Osa vastaajista koki verkkokurssin turvallisena oman liikesalaisuuden säilyttämisen kannalta.

Itsenäisesti suoritettavat verkko-opinnot ovat usein minulle haasteellisia, mutta tämä oli jäsennelty tosi hyvin ja kaikin puolin kurssi oli miellyttävä. Pidin myös ohjaajan säännöllisistä viesteistä, vaikka ihan en aikataulussa ollutkaan.

Verkkokurssilla hyödynnettiin kurssintahdistinta, joka loi jokaiselle opiskelijalle oman viitteellisen opiskeluohjelman tehtävien palautuspäivineen, sen mukaan milloin opiskelija aloitti opinnoissa. Oppimisympäristöön oli rakennettu myös automatisoidut kurssit etenemistä ohjaavat ja kannustavat sähköpostiviestit.

MOOC-verkkokurssina toteutetussa täydennyskoulutuksessa osana kehittämishanketta oli sekä hyviä että huonoja puolia. Verkkokurssi oli rakennettu Laurea-ammattikorkeakoulussa käytössä olevaan Canvas-oppimisympäristöön. Pedagogisena valintana MOOCin rakentamisessa hyödynnettiin pelillisyyttä. Oppimisympäristössä hyödynnettiin luettavan tekstin lisäksi myös videoita, interaktiivisia oppimisaktiviteetteja, podcasteja ja monipuolisia tehtäviä. Oppimisympäristön visuaalisuuteen pyrittiin myös kiinnittämään huomiota, kohderyhmä huomioiden. Opiskelijoita kannustettiin tehtävissä kokeilemaan erilaisia digitaalisia työkaluja työskentelyn tukena.

Pidin hyvin selkeästä etenemisprosessista ja tehtävänannoista. Kurssi oli mukavan käytännönläheinen ja konkreettinen, jonka pohjalta oli helppo edetä ja kokea onnistumisen tunteita.

Sain paljon hyviä digitaalisia työkaluja käyttööni, joista minulla ei ollut ennen opintokokonaisuuden aloittamista mitään tietoa.

Muutama aiheen sisällöstä kiinnostunut opiskelija joutui jättäytymään koulutuksesta pois, koska digitaidot eivät riittäneet tämän tyyppiseen opiskeluun. Luovan alan ammattilaisten digitaitoihin sekä osaamisen tuotteistamiseen toivottiinkin jatkossa myös lähiopetusta.

Palautteiden perusteella koulutuksen todettiin soveltuvan sekä opiskelijoille että pidempään luovan alan ammattilaisina toimineille, jotka kaipaavat oman osaamisen selkeyttämistä ja uusia työmahdollisuuksia.

Uskoisin taitelijoiden ja luovien ihmisten hyötyvän näistä sisällöistä eniten, etenkin jos järjestelmällisyys ei ole se vahvin ominaisuus.

Opintokokonaisuus oli rakennettu niin, että opiskelijan oli mahdollista panostaa aihealueisiin, joita halusi itse kehittää eniten.

Palvelumuotoiluun ja sen osaamisen vahvistamiseen kurssi vastasi erittäin hyvin.

Työhyvinvoinnin toimintaympäristöön sekä palveluiden hinnoitteluun useampi vastaaja koki tarvitsevansa vahvempaa tukea. Itsenäinen opiskelu vei tiedon äärelle, mutta henkilökohtaisempi ohjaus olisi tuottanut enemmän varmuutta.

Olisin kaivannut konkreettisia esimerkkejä palvelujen hinnoittelusta. Se on kaikkein vaikeinta kulttuurihyvinvoinnin palvelun tuotteistamisessa.

Itsenäisesti tehtävän verkkokurssin huonona puolena on se, että arviointi perustuu pitkälle opiskelijan omaan itsearviointiin. Oppimisalustan palautekäytännöt eivät vielä tällä hetkellä taivu soveltavan osaamisen näyttämisen arviointiin.

OSAAMINEN NÄKYVÄKSI

Opintokokonaisuuden suoritus tuottaa Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja –osaamismerkkin (kuva 2) (ks. Open Badge Factory 2021). Digitaaliset osaamismerkit kertovat saajansa osaamisesta ja taidoista. Merkkien avulla voidaan tunnistaa, tunnustaa ja tehdä näkyväksi työn, koulutuksen, harrastusten, vapaaehtoistyön tai muun toiminnan kautta hankittua osaamista, jota voidaan käyttää apuna työnhaussa.

Kuva 2. Luova työhyvinvoinnin tuotteistaja -osaamismerkki. (Kuva: Eloisa -hanke).

Hankkeen MOOC-kurssi päättyi heinäkuun lopussa 2023. Siihen mennessä kurssin opintoja oli suorittanut 60 opiskelijaa, joista 42 oli suorittanut koko kahden opintopisteen kokonaisuuden. Osaamismerkki oli elokuun loppuun mennessä myönnetty 14 opiskelijalle. Osa opiskelijoista on suorittanut osia kursseista oman tarpeensa mukaisesti edeten. Eloisa-hanketta toteuttamassa olleet Laurea-ammattikorkeakoulu sekä Metropolia-ammattikorkeakoulu jatkavat tahoillaan verkkokurssin tuottamista syksystä 2023 eteenpäin (ks. Laurea 2023).

LOPUKSI

Verkkokurssi käsittelee useita tärkeitä osa-alueita liittyen työhyvinvointiin, luovan alan osaamiseen sekä palveluiden tuotteistamiseen. Kurssi tarjoaa sekä teoreettista taustatietoa, konkreettisia esimerkkejä että käytännön työkaluja ja harjoituksia. Kurssin sisältö rakennettiin kannustamaan kursseille osallistuvia kehittämään omaa osaamistaan työhyvinvoinnin alueella luovan alan näkökulmasta.

Opiskelijoilta saatujen kokemusten mukaan verkkokurssi herätti kiinnostusta ja kursilta saatiin hyödyllisiä työkaluja oman osaamisen tuotteistamiseen, monet jopa valmiin yritysideoon tai palvelukonseptiin. Koulutuksessa löytyi myös kehitettäviä kohtia, joihin tulevaisuudessa panostetaan, kun kurssi siirtyy hankkeelta korkeakoulujen omaan tarjontaan. Jatkossakin verkkokurssi tarjoaa mahdollisuuden osaamisen kehittämiseen ja uusiin työmahdollisuuksiin luovan alan ja työhyvinvoinnin parissa.

Kahden opintopisteen koulutuksella voi olla myös merkittävä rooli oman uran edistämisessä, kuten Marjana Aranevalla (2023), joka osallistui MOOCin ensimmäiseen koekäytön vaiheeseen. Araneva osallistui tämän jälkeen Eloisa-hankkeen taiteilijapoolin kilpailutukseen ja tuli valituksi hankkeen valmennuksiin yritysvalmentajan työparina. Yhteistyö valmennuksessa olleen työyhteisön kanssa jatkuu valmennuksen ja hankkeen päätyttyä. Tämän lisäksi hänelle on avautunut myös muita hienoja työmahdollisuuksia.

Lähteet

Araneva, M. 2023. Haastattelu 23.8.2023. Eloisa-hanke, Laurea-ammattikorkeakoulu.

Auvinen, T. 2023. Luovien ammattilaisten taidot on saatava nykyistä paremmin hyötykäyttöön. Lukijan mielipidekirjoitus. Helsingin Sanomat 5.5.2023.

Eloisa. 2023. [Taide työssä - kun yritys ja luovuus tapasivat toisensa –podcast-sarja](#). Hankesivut. Viitattu 6.6.2023.

Honkonen, A. 2022. [Taidelähtöinen työhyvinvoinnin edistäminen](#). Laurea Journal. Viitattu 17.2.2023.

Huhtinen-Hildén, L. 2021. [Kulttuurihyvinvointialan yhteistä ymmärrystä rakentamassa](#). Blogiteksti. 2.2.2021. Tikissä-blogi. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.6.2023.

Laurea. 2023. Ilmaiset verkkokurssit (MOOC). Viitattu 24.8.2023.

Open Badge Factory. 2021. [Mikä on Open Badge -merkki?](#) Viitattu 17.2.2023.

Pekkarinen, V. & Tolonen T. 2023. [MOOCast - Mikä on MOOC?](#) Podcast. Laurea Journal. Viitattu 13.6.2023.

Tarjanne, P. 2020. [Luovan talouden tiekartta](#). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:48. Viitattu 25.5.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2015. [Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Toimintaohjelman 2010–2014 loppuraportti](#). Viitattu 17.2.2023.

**Copyright® tekijät ja
Laurea-ammattikorkeakoulu 2023**

Tekijät:

Marika Kivistö artenomi, sosionomi (YAMK), AmO, Lehtori
Anniina Honkonen sosionomi (YAMK), hankeasiantuntija